

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2016/1.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **GRIMMIGE MELANCHOLIE.**
“MIJN SOORT MUZIEK” VAN BART MEULEMAN

Wordt het steeds moeilijker om in Vlaanderen dichter te zijn? Bart Meuleman is een Vlaamse dichter. Maar ternauwernood, zo lijkt het af en toe. In zijn nieuwste bundel, *Mijn soort muziek*, geeft hij een reden waarom het schrijven zo'n hopeloze zaak is: “in de vergelijking staan we altijd aan de verkeerde kant./ naast het beeld zijn we nergens./ dat komt omdat we sterfelijk zijn, iedere hoop op vorm/ moeten we opgeven.” De lat ligt blijkbaar hoog. Zijn eerste dichtbundel *Hulp* uit 2004 was meteen al het verslag van een impasse. Na die eersteling verschenen er echter nog een dichtbundel, daarna een essaybundel over popmuziek en in 2014 een autobiografisch-filosofische roman. En nu dan de derde dichtbundel. Meuleman laat zich niet klein krijgen. Het zojuist geciteerde gedicht gaat ook verder: “je moet maar een poging wagen./ je moet maar iemand zijn van wie men zei:/ je hebt het geprobeerd.” Klinkt niet echt bemoedigend. De stemming zit er meteen goed in.

De bundel begint dan ook met een weinig vrolijk onderwerp, namelijk een reeks over een overleden vader. En meteen is er de vraag: hoe hierover te schrijven? “Sommige woorden kunnen niet meer, ik geef/ geen voorbeelden./ andere, oude, liggen te wachten./adderjongen, luierend in de zon.” Is de taal een slangenkuil vol addergebroed? Het schrijven gaat moeizaam, tenminste zo lijkt het. Vandaar

misschien die grote interlinies. Toch weet Meuleman een mooi en vertederend beeld te geven. In zeventien gedichten beschrijft hij zijn vader, de tijd rondom diens overlijden, het wel en niet samenzijn van de kinderen, en natuurlijk zichzelf. Maar steeds weer is er de aarzeling: is het misschien niet te gemakkelijk of juist te moeilijk om hierover te schrijven? In een gedicht over “hoe het uiteindelijk is gegaan” bedenkt hij een mooi beeld over een hondenslee waarin zijn vader over het ijs langzaam aan het zicht onttrokken wordt, maar dit voldoet niet, want “we moeten ons aan de feiten houden”. Van wie moet dat eigenlijk? Even later geeft Meuleman een mooi zelfportret:

je kunt jezelf na enige tijd weer ter hand nemen
en doen of er niets is veranderd, dat is, je schrijft
weer,
je tikt je geluidsarme letters weer over,
opdat alles in de buurt bleef.

Weer dat weerbarstige. Maar intussen wel treffend, want volgens mij raakt Meuleman hier aan zijn diepste drijfveer: de dingen een beetje bij elkaar houden. Misschien is het wel de drijfveer van alle poëzie. In elk geval zie ik Meuleman voortdurend in de weer om de dingen bijeen te houden. Zo noteert

Bart Meuleman.

hij in de derde reeks, die een week uit het leven van de dichter beschrijft: “dat is uiteindelijk de vraag:/ of men, bijvoorbeeld, vader kan zijn én dichter.” Ter geruststelling het antwoord: “jazeker, afwisselend./ in telkens een andere benauwende helft van de algehele notendop.” In die week houdt hij van alles gescheiden en tegelijk samen: de binnen- en buitenwereld, kunst en werkelijkheid, of op de dinsdag een ellenlange opsomming van indrukken met iets wat daarin is zoekgeraakt. Maar het sterkst gebeurt dit samenhouden van de dingen in de eerste reeks, waar de dichter verdriet en acceptatie bijeen brengt. Bij het uitzoeken van de klerkast stuit hij op een oude langspeelplaat van Heintje. Het Duits en Nederlands zingende kindsterretje uit de jaren zestig (de jeugdijaren van de dichter – en van zijn recensent) wordt op de hak genomen (wij konden Heintje destijds natuurlijk niet uitstaan), maar dan onderbreekt de dichter zichzelf: “waarom moet dit per se gezegd zijn?/ wat komt dit hier doen dan?” Waarop hij zich zijn overleden vader weer voor de geest haalt, die waarschijnlijk wel van schlagers als *Schön ist es auf der Welt zu sein* hield. Komisch-grimmig, zoals alles in deze bundel nogal grimmig is. Maar tegelijk ook ernstig en serieus. Ondanks alle treurnis blijft het leven mooi. Vóór alles is de dichter in deze reeks in de weer met het bijeenhouden van sterfelijkheid en een vorm van voortbestaan. Het lukt hem soms, terloops in het gedicht over de trap en in het laatste gedicht waarin zijn vader weer op zijn veranda zit, naar vogels luistert en dan bijna oplost:

en uit je vreedzaamheid begint langzaam
gelukzalig de droom te dagen dat ook dat niet
meer hoeft,
ooit, waarom niet een rookpluim zijn, de
ademtocht
van een geelgors.

Maar dan scheurt een andere rookpluim alles aan stukken, voor de vader, de dichter en de lezer: “een scheet maakt je vooralsnog wakker.” We moeten ons aan de feiten houden. We mogen vooral niet ongeloofwaardig en zweverig gaan doen. Van wie mag dat eigenlijk niet?

Toch valt Meuleman in *Mijn soort muziek* wel op een paar etherische momenten te betrappen. In zijn aanbedding van Karen Carpenter bijvoorbeeld:

ik was negen en mijn armpjes hebben
zo, zó naar je
gereikt.
alleen de eeuwigheid heeft jou
aangeraakt.

Goed, toen was de dichter nog een kind, maar ook in het gedicht over de clarissenzusters die vroeg opstaan, voelt de ongelovige Meuleman een roeping: “je kunt het kul vinden, ik lig stijf wakker zonder uitkomst.” De grimmig-komische dubbelzinnigheid laat natuurlijk ook een andere lezing toe, maar toch...

Een beetje bars, dwars melancholisch, zo kun je de poëzie in deze bundel typeren. In een epiloog laat Meuleman zien wat er gebeurt wanneer de melancholie het zonder poëzie moet stellen. Dan ligt alles stil, roerloos en somber. “Plezierbootjes/ maar dan zonder plezier.” De poëzie houdt de boel nog een beetje in beweging, vrolijk en dragelijk.

Is het dan nooit eens gewoon onbekommerd leven en lachen geblazen met Meuleman? Jawel. Op donderdagavond (ook zijn week houdt hij strak bijeen) dan zet hij “het gebinte open.” Dan fietst hij “uit volle borst tot nader genoemd café.” Daar ontmoet hij zijn vrienden:

Zie ons bloeien onder de damp der conversatie.
over helden op plekken als deze,
daar leest men boeken over die ik nu niet schrijf,
inclusief het ene meisje dat het ook niet weet,
waarin ik laat
een vinger steek.
in de ochtend stap ik rechts links rechts op de
magistrale zon af.
het slotbeeld van een beloftevolle film.

Ook hier haalt hij subtiel het beeld weer onderuit, maar toch... Het is waarschijnlijk de aard van de dichter, maar van mij mag hij best wat vaker uit zijn cocon van grimmigheid komen.

KOEN VERGEER

BART MEULEMAN, *Mijn soort muziek*, Querido, Amsterdam,
2015, 65 p.